

Kommunal avløpsrensing i kyst og fjordområder – Hvor langt skal vi gå?

Norskekysten er svært lang. Resipientforholdene og forurensningssituasjonen varierer betydelig. Det er derfor ganske naturlig at behovene for rensing også vil variere. Vi har alle varianter fra innestengte terskelfjorder med råttent bunnvann og sjøområder med markert eutrofiering til åpne kyststrekninger der utslippene fyrtynnes i store mengder Atlanterhavsvann. Det er i områdene mellom disse ytterpunktene at debatten om hvor langt man skal rense utslippene til tider har vært meget heftig.

I tillegg til den politiske diskusjon om hvor mye man er villig til å betale for ren natur til om hvem som skal betale, har vi også en betydelig faglig uenighet om nødvendigheten av å rense og om hva man evt. skal fjerne fra avløpsvannet. I Norge har vi hovedsakelig basert oss på en såkalt resipientorientert avløpspolitikk, der ønsket om å unngå store avvik fra en naturlig biologisk/økologisk balanse og hensynet til de ulike brukerinteressene står sentralt.

I tillegg til dette har vi andre verdivurderinger som tar utgangspunkt i etikk, føre var prinsippet og at avløpsvann inneholder stoffer som er ressurser som bør gjenvinnes og bringes tilbake i kretsløpet. Fosfor er et slikt stoff der klodens lett tilgjengelige reserver er begrenset, og som det derfor vil bli stadig viktigere å bringe tilbake i kretsløpet.

Vi har i mange år bygget ut et omfattende ledningsnett for oppsamling og bortledning av avløpsvannet fra våre byer og tettsteder. Det er ledningsnettet som utgjør det helt dominerende kostnads elementet i våre vann- og avløpsgebyrer. Det vil derfor koste relativt lite ekstra å rense avløpsvannet med primærrensing når det først er samlet for å ledes ut i gode sjøresipienter. Vi har også fått utviklet enkle og rimelige renseløsninger som egner seg spesielt godt for utslipp til såkalt "gode" sjøresipienter. Det er på rensaneanleggene man best registrerer konsekvensene av dårlig ledningsnett. Uten rensaneanlegg mister man en viktig pådriver for systematisk utbedring, vedlikehold og drift av transport-systemet. Situasjonen på dette området er bekymringsfull i flere kommuner.

Etter den opphetede debatten om nitogenfjerning midt på 90-tallet, har det vært relativt stille om kommunal avløpsrensing i store deler av kyst-Norge. Det har også - med noen hederlige unntak - vært påfallende lav aktivitet på avløps-sektoren de senere år.

Det er viktig at vi snart får en avklaring av Norges oppfølging av ulike internasjonale avtaler som Nordsjøavtalen, EU's avløpsdirektiv, EU's rammedirektiv og hvordan disse skal implementeres.

For de av oss som fortsatt er opptatt av å fullføre oppryddingen på avløpssektoren i Norge, er det med bekymring vi nå er vitne til et lavmål i investeringer i denne sektoren. Det er nå ca. 10 år siden bl.a. en oppblomstring i Skagerrak bidro til en Nordsjødeklarasjon som resulterte i en solid og forsert fremdrift på avløpssektoren i sør-øst-Norge. Det kan se ut til at norsk avløpspolitikk er avhengig av tilfeldige krisepregede hendelser som bidrar til å vekke opinion og politikere en kort periode. Når EU's avløpsdirektiv nå langt på veg ser ut til å frita selv de største bykommunene fra Lindesnes og nordover fra å rense sine utslipp, er det mange som reagerer og opplever dette som feilslått politikk.

Norge vil ha store fordeler av at de land som ligger oppstrøms oss reduserer sine utslipp. Vi vil stå svakere i argumentasjonen når vi selv ikke finner grunn til å rense utslippene fra flere av landets største byer.

Hvor er det blitt av prinsipper og hensyn som

- "føre var"
- "feie for egen dør"
- ressursgjenvinning
- reduksjon av miljøgiftutslipp
- økologi og etikk

Vi har oppfattet EU's avløpsdirektiv som grunnleggende minimumskrav, og at man i de enkelte land kan ha et høyere nasjonalt ambisjonsnivå. Vi er imidlertid ikke tilhengere av at man skal kreve alt for vidtgående rensing uten at det kan dokumenteres at slik rensing kan gi målbare resultater. Nitrogenfjerning i de områder som på politisk grunnlag er utpekt som såkalt sårbare områder, er eksempel på rensekraft som krever solide resipientfaglige vurderinger basert på naturvitenskapelig undersøkelser, og langsiktig overvåking som kan dokumentere at rensingen gir målbar nytte. Her bør statlige myndigheter og andre skjerpe seg vesentlig, og vente med en ny runde med nitrogendebatt inntil den faglige dokumentasjon er på plass.

Den statlige politikk er nå langt på vei lagt om til kommunal politikk. Det er i stor grad kommunene selv som skal avgjøre om avløpsanleggene skal bygges videre ut. Bortfall av statlige krav og virkemidler har som nevnt allerede medført en redusert innsats på avløpssektoren. Det er imidlertid typisk norsk å ta skippertak i stedet for den jevne systematiske utbygging og vedlikehold. Det tar neppe mange år før vi igjen vekkes av naturens klare signaler, og vi igjen får en ny og mer aktiv statlig avløpspolitikk i våre kyst- og fjordområdet.

Norsk Vannforening